

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > ספר דעת תבונות 003 משגי יסוד יב-יד

ספר דעת תבונות 003 משגי יסוד יב-יד

(יב) אמר השכל: אך מה שצריך לברר ראשונה, הוא ענין מציאות האדם והעבודה המוטלת עליו, לדעת מהו התכלית הנרצה בכל זאת.

עיקר נזר הבריאה הוא האדם, שהוא נברא על מנת להביא את כל הבריאה כולה לתכלית השלמה, כלשון חז"ל, שהוא מתעלה מעלה כל העולם כולו איתו, ולכן עיקר ההתבוננות ראשית להבין מהי מציאות האדם, ומהי העבודה המוטלת עליו, אדם לעמל יולד, לדעת מהו התכלית הנרצה בכל זאת, מה המכוון, מה התכלית, להיכן פני כל הבריאה כולה עתידה לילך.

(יג) אמרה הנשמה: זה ודאי ענין שמבקש עיון הרבה, להבינו על בוריו בכל חלקיו.

לנשמה ברור דבר אחד, שעל מנת להבין את הדבר הזה, ענין שמבקש עיון הרבה, לא ידיעה בעלמא, על מנת להבין מהי מציאות האדם, מהי העבודה המוטלת עליו ומהו התכלית הנרצה בכל זאת, צריך עיון רב. מה שברור לנשמה לא ברור לרוב בני האדם, אם נשאל את רוב בני האדם, אפילו אלו שיושבי אוהל, לומדים תורה, מהי תכלית הבריאה כולה, תלמוד תורה קיום המצוות ורצון הבורא יתברך שמו, בשביל מה צריך בזה עיון רב. זו ידיעה שיודע אותה כל בר בי רב דחד יומא שלמד בבית המדרש, יודע את הכללים של הדברים מהו תכלית הבריאה. אבל הנשמה מגדירה זו לגמרי אחרת, "זה ענין שמבקש עיון הרבה להבינו על בוריו בכל חלקיו".

משל למה הדבר דומה, אדם שלא זכה לשמור תורה ומצוות ומעולם לא למד תורה, איך הוא מסתכל מה יש בתורה, שבתורה יש כמה ידיעות, כמה הלכות, כמו שלהבדיל רח"ל יש שופטים שיושבים על כס המשפט ופוסקים על פי הבנתם, יש גם רבנים שיש להם מעט ידיעות ופוסקים מה שהם פוסקים, הוא לא מכיר ולא יודע את עומק אורך ורוחב כל התורה כולה, ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים, חכמה שאין לה קץ וגבול, כל זה הוא לא מכיר, הוא אפילו לא מודע לזה שזה קיים. מעין כך, כדוגמא, אבל בנמשל, אפילו אדם שלומד תורה מבוקר עד ליל, בסוגיא של הכרת עבודת האדם, בסוגיא של הכרת תכלית הבריאה, נראה לו שהידיעות הכלליות ידועות לכלום פחות או יותר, אלא מאי, צריך לעמול ולהתייגע ויש הרבה ניסיונות, אבל הידיעות ידועות, מה שחסר בעיקר זה אולי עומק הרצון, הסייעתא דשמיא לפי זה להתמודד עם כל הניסיונות שישנם, לא לבטל תורה, לא לעשות דבר ולו קל כנגד רצון הבורא יתברך שמו, אבל הידיעות ידועות.

אבל אליבא דאמת, "זה ענין שמבקש עיון הרבה להבינו על בוריו בכל חלקיו", להגיע באמת להבנה הבריאה מהי המציאות הפנימית של הבריאה, מהי תכלית הבריאה, ולפי זה מה עומק העבודה של האדם, צריך עיון רב, לא פחות מעיון בסוגיות של הויות של אביי ורבא צריך על מנת להבין את הדברים הללו. זו היא דרכה של תורה.

הרמח"ל הרי אומר בתחילת המסילת ישירים שהעבודה הפנימית רחוקה מרוב רובם של בני אדם, מהחכמים ומהבלתי חכמים,

מהבלתי חכמים היא רחוקה כי צריך חכמה להבינה, הן יראת ה' היא חכמה על מנת להבינו, ומהחכמים היא רחוקה אומר הרמח"ל מדוע, כי נראה להם שאין כאן חכמה. אדם לומד ספר אורחות צדיקים לדוגמא, מה נראה לו, הוא מסביר מהי מדת השמחה, מדת הזהירות, מדת הקנאה, נו, הבנו, כמה דקות והכל מובן, אבל הוא לא רואה שיש כאן עומק גדול, עיון גדול להבינו. אבל אליבא דאמת כל אדם וצריך תקופה מסויימת בחיים לשבת וללבן את הסוגיא של תכלית חובת האדם בעולמו. שהדברים בהירים ונהירים לו בדעת ומח אז יש את ההתמודדות להשיב אותם אל הלב ולקיימם למעשה.

יד) אמר השכל: היסוד הראשון שעליו עומד כל הבנין, הוא, שרצה הרצון העליון שיהיה האדם משלים את עצמו ואת כל הנברא בשבילו, וזה עצמו יהיה זכותו ושכרו. וזה עצמו יהיה זכותו ושכרו, זכותו - לפי שנמצא שהוא מתעסק ויגע להשיג השלימות הזה, וכשישיגהו - יהיה נהנה רק מיגיע כפיו וחלקו מכל עמלו. שכרו - שהרי סוף סוף הוא יהיה המושלם, והיה מתענג בטובה לנצח נצחים.

כאן מתחיל הרמח"ל להסביר את המהות הפנימית של הבריאה, הגדרות חיצוניות שוב, כמעט כולנו יודעים את כולם. הבנה פנימית - תתבאר כאן בס"ד.

היסוד הראשון, כל דבר הרי בנוי בצורה של בנין ויסודות, מהו היסוד הראשון שעליו נבנה הכל. אם היו שואלים אותנו מהו היסוד הראשון של שעליו נבנית כל הבריאה כולה, קיום תורה ומצוות, זה היסוד שהכל עליו בנוי. הרמח"ל מגדיר יסוד אחר לגמרי, היסוד שעליו עומד כל הבנין הוא, "שרצה הרצון העליון שיהיה האדם משלים את עצמו ואת כל הנברא בשבילו", מהו יסוד הבריאה, כמו שאומרים במטבע הברכה, בורא נפשות רבות וחסרונן, מהי כוונת הדבר, שהאדם חסר לו מאתיים זוז ויש לו רק קצ"ט והוא נקרא עני ויכול ליטול מהצדקה, אומר הרמח"ל זהו יסוד הבריאה, ברגע הראשון חושבים, מה זה קשור ליסוד הבריאה, יש כאן איזה פרט בבריאה, בורא נפשות רבות וחסרונן, להחיות בהם נפש כל חי להשלים את זה, אבל איפה יש כאן יסוד שעליו בנוי כל הבריאה כולה. שוב, היסוד שעליו בנוי כל הבריאה כולה צריך התבוננות, צריך עיון הרבה להבינו, ובהתחלה גם כאשר שומעים אותו עדיין לא קולטים במעמקי השכל, וקל וחומר במעמקי הלב, מהו היסוד שעליו מדברים כאן. מבינים אותו כדבר חשוב אולי, אבל לא רואים אותו כיסוד שכל הבנין בנוי עליו.

מהו היסוד שכל הבנין בנוי עליו, בלשון קצרה, בורא עולם יתברך שמו כביכול אין סוף, לא חסר בו כלום, והוא ברא נבראים, מהו היסוד הראשון שנקרא במושג שנקרא נברא, האין סוף שלם בכל מיני שלמויות, הנברא יסודו חסר, זה נקרא נברא. זה תפיסה שנקראת נברא, מהו נברא, חסר, יסודו מציאות חסרה. מדוע הוא נברא חסר, כביכול אם היו בוראים אותו שלם מה הוא היה, בורא, לא נברא. הבנו שהוא נברא חסר, והבנו שאם הוא היה שלם הוא היה בורא, ועכשיו שהוא נברא חסר מהי מציאות חסר, להישאר חסר כל ימיו, מהי מציאות עבודת האדם כל ימי חייו. הבורא יתברך שמו שלם בכל מיני שלמויות, אין לנו השגה בו, אנו הנבראים חסרים, אז מהי עבודתנו, התשובה הפשוטה מהי, להשלים את החסר, וכי אפשר להשלים את החסר, אז הוא יהיה בורא. א"כ וכי תמיד נשארים חסרים, אזי מהי עבודתנו כאן, להקטין את החסר, לא להשלים את החסר, שאז הוא יהיה בורא כנ"ל.

עבודתנו כאן כל הזמן להקטין את החסר עוד ועוד, אבל אם נתבונן נראה שתשובה זו היא חלקית מאד, מדוע, ביחס לאין סוף תמיד נשאר חסר, אז מה זה להקטין את החסר, אנו תמיד נשארים חסרים ועולם לא נהיה שלמים, אם תמיד נשאר חסרים אז מהי עבודתנו, יש כאן שני תשובות עמוקות - ואלו הן יסודי החיים מה שמתבאר עכשיו.

כוס שיש בה מים ומלאה עד הסוף, אם היא מלאה עד הסוף היא לא חסרה, ואם היא מלאה חלקית היא חסרה, אז מה נקרא כוס שלמה, שהיא עצמה מגיעה עד הסוף. זו תפיסה אחת מה כוונת הדבר שנברא צריך להשלים את עצמו, הוא לא בא להשלים את עצמו ביחס לבורא. ביחס לאין סוף תמיד היא תהיה חסרה, אבל ביחס לעצמה היא מלאה, אבל אם היא חלקית מלאה והיא לא מלאה בשלימות, אז גם ביחס לעצמה היא חסרה. אז יש לנו שני סוגי חסרים אם נתבונן ונבין עמוק, יש דבר שהוא חסר ביחס לעצמו, ויש דבר שחסר ביחס לזולתו. ביחס לאין סוף ברוך הוא נהיה חסרים לעולם, בזה אנו נבראים שאנו חסרים, ביחס לעצמנו אנו צריכים להיות שלמים, זה נקרא בלשון הרמח"ל "האדם השלם בקדושתו יתברך שמו".

אבל זהו שלב ראשון, ביחס לבורא אנו תמיד חסרים, ביחס לעצמנו אנו יכולים להיות חסרים, ועבודתנו להשלים את חלקנו שלנו. זה חלק אחד של העבודה.

חלק השני של העבודה, היא כן להיות שלם לגמרי, איך אפשר להיות שלם לגמרי, הרי הוא בורא ואנו נבראים, הוא אין סוף שלם, ואנחנו חסרים. לכן עבודת האדם היא להיות בטל ודבוק לבורא יתברך שמו, וכשהוא בטל ודבוק לבורא יתברך שמו, עכשיו הוא הופך להיות חלק מהמציאות של השלמות של הבורא יתברך שמו. זה בעומק שני ההגדרות היסודיות של עבודת כל האדם עלי האדמות.

נחזור ונחדד שוב, אנו עוסקים עכשיו ביסודות, לאט לאט יתבארו הדברים. החלק הראשון שהאדם יהיה שלם לפי מדרגתו שלו, כל אדם יש לו מדרגה שלמה שאליה הוא יכול להגיע, והוא נולד חסר גם ביחס למדרגה שלו. לדוגמה, תינוק שנולד אינו יכול לדבר, אזי הוא חסר גם ביחס למדרגה שלו שהוא לא יכול לדבר, הוא גדל ומתחיל לדבר הוא השלים את עצמו. כאשר הוא נולד יש לו מוחין דקטנות גמורים, כאשר הוא גדל וזוכה להרחיב את המוחין שלו עד לאן הוא צריך להרחיב את המוחין שלו, וכי כמו האין סוף יתברך שמו, לית מחשבה תפיסא ביה כלל, אי אפשר להשיג את חכמתו שלו יתברך, אזי כמה חכמה כל אדם צריך להשיג, בהגדרה כוללת - כל אשר בכחך עשה. אבל לא זו ההגדרה המדויקת, אלא ההגדרה המדויקת היא, ותן חלקנו בתורתך, כל אחד יש לו חלק שלו, החלק הזה זה החלק שקיבל מהר סיני בכללות, וכמו שאומרת הגמ' בנדה ומבארים רבותינו, שבכל גלגול וגלגול מלמדים אותו את חלקי התורה שהוא צריך להבין בגלגול הזה. יש את החלק הכולל ממעמד הר סיני שכל אחד קיבל, ויש את החלק שכל אחד לומד כאשר הוא נמצא עובר במעי אמו.

ביחס לכך מהי העבודה, נולדתי חסר ביחס לעצמי ואני צריך להשלים את עצמי ביחס לעצמי. במאמר המוסגר לפי זה נבין מאד, בני אדם שלא עוסקים להשלים את עצמם, אלא הם עוסקים ללמוד תורה, לקיים מצוות, לפי מה הוא לומד תורה, לפי החברותא, לפי מה שקורה בכולל, לפי מה שהוא התרגל, הוא לא עוסק בכלום כמעט, ביחס לבורא הרי תמיד הוא ישאר חסר ולא יגיע לדבקות, ביחס לעצמו הוא לא משלים את החלק שהוא חסר, אז במה הוא עוסק, דימיון בעלמא. ודאי שהקב"ה משלם שכר לכל בריאה על כל פרט, הוא שילם לפרעה, הוא שילם לנבוכדנצר, והוא ישלם בודאי לישראל שעמלים בתורה אפילו אם אינם עובדים עבודת אמת, אבל מהי העבודה, נולדתי חסר לפי חלקי שלי ואני צריך להשלים את עצמי לפי חלקי שלי. אחד שעבודתו לעסוק בהלכה והוא עוסק באגדה, אחד עבודתו לעסוק באגדה ועוסק בפלפול הוא לא עוסק בחלקו שלו. כמובן שכל אחד צריך את כל חלקי התורה, השאלה רק כמה ואיך לפי שורשי הנשמות של כל אחד. אבל עבודת כל אחד היא חלקו שלו, הוא נולד חסר לפי חלקו שלו ולהשלים את חלקו שלו, זו עבודה אחת.

אבל אם הוא ישאר שם, הוא תמיד ישאר חסר ביחס לשלמות האמיתית, כאן מגיע השלב השני העמוק של החיים, ההדבקות וההתבטלות אליו יתברך שמו מביאה את האדם לשלמות המוחלטת, לא שהוא הופך להיות שלם מוחלט, אם הוא חושב את עצמו לשלם מוחלט הוא הופך להיות פרעה, "לי יאורי ואני עשיתיני", עשה עצמו אלוה, זו עבודה זרה. אלא איך הוא הופך להיות שלם בכל מיני שלמויות, הוא דבק ובטל אליו יתברך שמו.

שמבינים את הדברים הללו, כולנו יודעים שיש מצוות דבקות בבורא יתברך שמו, "ולדבקה בו", "ואתם הדבקים בה' אלוהיכם", הוזכר פעמים רבות בתורה כמו שמנה החינוך ועוד. מהו עומק המצווה להידבק בבורא, מה התכלית של זה, עבודת האדם להיות שלם, זו כל העבודה, להיות שלם. "התהלך לפני ויהיה תמים" אומרת הגמ' מהו תמים, שלם. אזי מהי כל עבודת האדם עלי האדמות, להיות שלם. איך להיות שלם - שני מיני שלמויות שהוזכרו. שלמות ביחס לחלקי שלי, ומצד כך יש עבודת כל אדם בכללות כמובן תרי"ג מצוות, אבל כל אדם לא יכול לקיים את כל התרי"ג כמו שידוע וברור, שאינו יכול להיות גם מלך וגם כהן גדול וגם מחזיר גרושתו, אינו יכול לעשות זאת בהכרח, אבל בכללות זה תרי"ג מצוות, ובפרטות לכל אחד יש את חלקו שלו, זו שלמות אחת. והשלמות השניה, היא ההתדבקות מכח ההתבטלות עי"כ נדבקים ונכללים בו יתברך שמו, כאן האדם מגיע להתבטלות השלמה, זו הגדרת החיים.

עכשיו צריך להבין, שמי שלא יודע את מה שנאמר עכשיו, יכול להסתובב כאן שבעים שנה בעולם, יכול להיות שהוא לומד תורה ומקיים מצוות והוא יקבל שכר עצום על כל מה שהוא עשה, אבל הוא עוד לא הבין מהו היסוד של החיים.

יש בורא, הבורא הוא שלם, וברא נבראים, שתכליתם להיות שלמים, ואיזה סוג של שלמות, שני מיני השלמויות שהוזכרו עד השתא, זהו היסוד שעליו נבנה החיים.

בתחילת הדברים היה קשה להבין למה זה יסוד החיים, אבל שמתחילים להתבונן בדברים מבינים את הדברים בבירור. אין כאן חידושים, יש כאן אמיתויות פשוטות שנעלמים מרוב בני אדם שנהדפים בזרם החיים כלשון החזו"א באגרת. האמת הפשוטה והמוחלטת של החיים ברורה, עבודת האדם להיות שלם, בשני חלקי השלמויות שהוזכרו.

שהבנו את הדברים, נחזור ללשונו של הרמח"ל בדעת תבונות.

היסוד הראשון שעליו עומד כל הבנין, הוא, שרצה הרצון העליון שיהיה האדם משלים - הוא כבר מתחיל להיכנס לכל הסוגיא שהזכרנו, שעבודת האדם להיות שלם, אלא שנברא חסר ועבודתו להשלים את החסר.

משלים את עצמו - את מה הוא צריך להשלים, השלב הראשון האדם משלים את עצמו, והשלב השני **ואת כל הנברא בשבילו**, כל מה שבראתי בשבילך בראתי כלשון חז"ל תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי. אזי עבודת האדם להשלים את עצמו ואת כל הנברא בשבילו, שעולה מעלה את כל העולם כולו.

עכשיו נבין עומק נפלא, הבורא עולם ברא את העולם, האם הוא יכול להתגלות כאן בעולם או לא, "בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך", אפילו יחיד יושב ועוסק בתורה שכינה עמו, בודאי. אבל האם יכול להיות גילוי גמור של הבורא יתברך שמו בעולם. נסביר נקודה עמוקה ונפלאה, למה כביכול הבורא עולם לא יכול להתגלות בבריאה, יש הגדרה שנגדיר, הקב"ה רוחני והעולם גשמי, זו הגדרה לא נכונה בעליל, הוא לא רוחני ולא גשמי, הוא מופשט מהכל, כשם שהוא לא יכול להתגלות בגשמיות גם כך הוא לא יתגלה ברוחני, הוא לא רוחני ולא גשמי, "אין השמים ושמי השמים לא יכלכלוך" גם הרוחניות. פנים אחד מדוע הקב"ה לא יכול להתגלות בשלימות בבריאה - כי הוא שלם והעולם חסר, אז איך השלם יכול להתגלות בדבר חסר. על מנת שיוכל להיות גילוי של הבורא יתברך שמו בעולם צריך להיות שהנבראים גם כן יהיו שלמים, שהם יהיו שלמים אזי הוא יוכל להתגלות בהם. ומי שמגיע לאותו שלמות מה קורה עמו - הוא דבוק וחי בהתגלות שלמה עם הבורא יתברך שמו. הבורא יתברך שמו זה כביכול מצא מין את מינו ויכול לחול בו, והקב"ה מתגלה אצל האדם.

היכן זה התחיל להתגלות בעולם, בורא נפשות רבות וחסרונן, כל דבר בעולם הוא חסר, אז כביכול בורא עולם לא יכול להתגלות שם. שהדבר הזה יהיה שלם, אז הקב"ה יוכל להתגלות בו. נקודת השלמות של כל דבר בבריאה מגיעה אימתי, שמוציאים אותו מהכח לפועל באופן השלם שהוצאנו את כל כוחותיו מהכח לפועל, זו שלימות המדרגה של אותו דבר, ואז הקב"ה יכול להתגלות בדבר אם הוא בטל אליו יתברך שמו.

שמבינים את הדברים הללו, ראשית, הסתכלות בהירה על מציאות החיים, זו הבריאה, הבריאה נבראה חסרה, כביכול בורא עולם ממנה, הבריאה תושלם, אז בורא עולם יוכל להתגלות. זה נקרא בעומק ימות משיח, בימות משיח נאמרה "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", הבריאה מגיעה לסוג מסויים של שלמות אזי בורא עולם מתגלה בתוך מציאות הבריאה, זה ימות משיח, וזו תכלית כל הבריאה כולה.

נחדד יותר שיהיה ברור. לכל אחד ברור שהמציאות המוחלטת זה הוא יתברך שמו שהוא ברא את הכל, אבל מה התכלית של הכל, שיהיה גילוי של הבורא יתברך שמו, בעולם בכלל ובאדם בפרט, אין תכלית אחרת ביצירה. כל התורה מהי, גילוי של חכמתו יתברך שמו, גילוי של הקב"ה, ולכן זה נקרא בלשון חז"ל הידוע, קב"ה ואורייתא וישראל חד, אבל מהו עומק הדברים, הבריאה נמצאת כמציאות שצריך להתגלות בה הבורא יתברך שמו.

המושכל הכי ברור שצריך להיות ברור לכל יהודי באשר הוא יהודי מהו - כל מציאות החיים היא דבר אחד - גילוי של מציאות הבורא יתברך שמו, אין משהו אחר בבריאה. איך מגיעים לאותו גילוי, השורש של הכל הוא עמל התורה, והענפים של זה, קיום המצוות בכל חלקיהם. נמצא שעיקר עבודת האדם היא תורה ומצוות, אבל התכלית של הכל בלשון הכי ברורה שיכול להיות: גילוי של מציאות הבורא יתברך שמו. והבורא יתברך שמו לא נגלה בבריאה באופן גמור מפני שהבריאה חסרה, על מנת שהוא יוכל להתגלות באופן גמור צריך שהבריאה תהיה שלמה, זה עומק מהלך כל עבודת החיים שהאדם נמצא כאן בעולמו.

שהאדם מתפלל ולומד, עכשיו הוא מתחיל להסתכל על החיים באופן שונה, אדם קם בבוקר נוטל ידיים ואומר ברכות השחר, מתפלל ולומד, כל אחד לפי סדר יומו איך שהוא מסודר, דבר ראשון השאלה אם הוא חושב למה הוא עושה את מה שהוא עושה, אבל נניח שהוא כבר מתחיל לחשוב. אבל מהי ההסתכלות שהוא מסתכל, אני חסר ואני צריך להשלים את כל העולם כולו, אם האדם מסתכל כך על החיים חייב להיות שכל חייו ישתנו. ערב ראש השנה תשע"ז, ערב ר"ה תשע"ח, האם משהו הושלם משנה שעברה להשנה, אם הושלם כמה הושלם. יש כאן הסתכלות כל הזמן, להשלים את החסר. לדוגמה, כדי להמחיש זאת, כמו שאומרים רבותינו הדוגמא היא, הלבנה במילואה ובחיסורה, חצי חודש מתמלאת, חצי חודש לערך נחסרת, מיום ליום אם האדם מסתכל על הלבנה הוא רואה שהיא גדולה יותר ויותר, זו המציאות. האדם צריך להסתכל על עצמו באותו מבט בדיוק, האם השלמתי חסרים או לא. ואם כן, איזה חסרים השלמתי, חסרים במעשה, חסרים במידות, חסרים בידיעת התורה, וכן על זה הדרך, זו ההסתכלות של האדם.

מהיכן מגיע המבט של חשבון הנפש על כל החיים כולם, כמובן, כתוב בחובות הלבבות בשער חשבון הנפש שצריך לעשות חשבון הנפש, יש את היסוד הידוע של דברי הזה"ק, אלו הם הנקראים 'מרי דחושבנא', נפלא מאד. מהיכן השורש שהאדם עושה זאת, כמובן יש קבלות טובות, כמה קבלות בני אדם מקבלים בכל ערב ר"ה וערב יו"כ להיות ממרי דחושבנא ורובם ככולם, הלואי שבעשרת ימי תשובה יחזיקו, עד שמחת תורה, מאז נכנס יין ויצא סוד והכל בטל. מהו העומק שאפשר להחזיק במהלך הדברים ומהיכן מסתכלים עליהם, אם האדם חי באופן ש'צריך לקיים מצוות, צריך לעשות רצון הבורא, צריך ללמוד תורה', פעם יש יותר כח פעם פחות כח וכך החיים נראים. אבל אם האדם מסתכל על החיים לאט לאט באופן של בהירות הדעת, הוא רואה את כל מציאות הבריאה, יש בורא והוא שלם, והתכלית גילוי של הבורא יתברך באדם ובעולם כולו, וככל שיש שלמות כך הבורא יתברך נגלה יותר, ועבודתי היא להשלים את עצמי, אז כשהוא לומד תורה ומקיים מצוות ועושה את רצון הבורא, המבט שלו הוא, להשלים את החסר, את עצמו, ולפי זה את העולם, אבל כמובן הוא מתחיל בעצמו כמו שהוזכר. מבט חשבון הנפש מהו, האם אני משלים את עצמי או ח"ו להיפך, האדם נמשל ללבנה כמו שהוזכר, בט"ו ימים

הראשונים הלבנה הולכת וגודלת, אבל גם יש צד שני למטבע שהיא הולכת וחסרה בכל חודש וחודש. אם המבט הזה עומד בהיר כנגד עיני האדם, החלק שנקרא חשבון הנפש איננו מעשה נוסף שהאדם מוסיף לימי חייו כקבלה, אלא הוא רואה את החיים ממקום אחר, הוא מסתכל על החיים באופן שונה.

צריך להבין, הדברים שנאמרים כאן, זה לא איזו שהיא ידיעה ולאחר מכן גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, מיד בסוף הועד הוא יקום מן הספר ויחשוב מה הוא יכול לעשות על מנת לקיים, ודאי שיש גם כזה דבר. אבל המכוון הראשון הוא, להסתכל ממקום יותר פנימי על כל החיים כולם, שהתולדה של זה כמובן, גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, אבל זה ליצור הסתכלות פנימית יותר, שורשית יותר, עמוקה יותר, לכל מציאות האדם ותכלית כל הבריאה כולה. כאן מונח היסודות של כל הדברים שנתבארו השתא.

נחזור ללשון הרמח"ל, **היסוד הראשון שעליו עומד כל הבנין, הוא, שרצה הרצון העליון שיהיה האדם משלים את עצמו ואת כל הנברא בשבילו**, שאם האדם חסר והבריאה חסרה אז כביכול האין סוף ששלם בכל מיני שלמויות לא מתגלה כאן באופן גמור.

וזה עצמו יהיה זכותו ושכרו, זכותו - לפי שנמצא שהוא מתעסק ויגע להשיג השלימות הזה, מי שמתעסק בקדשים, עצם ההתעסקות בדבר היא כבר חיבור לדבר, אזי אם עבודת האדם כל ימיו להשלים את החסר ולהשיג את השלימות, עצם ההתעסקות בדבר היא כבר מעלה. בהאי עלמא כאשר האדם עוסק ומשלמים לו שכר, אין נפק"מ אם היה נדל"ן או נגר אלא הנפק"מ אצלו היא כמה לבסוף הוא מקבל בסוף החודש. אבל בעולם הפנימי עצם ההתעסקות בשלמות היא כבר נגיעה במדרגה של השלמות, כמובן לא זו התכלית, אבל היא כבר שלב בשלבי הקרבה של האדם לדבר. מתעסק בדבר זה כבר הופך להיות חלק. ובעומק נאמר, עוסקי תורתך, מדרגת לעסוק בדברי תורה, עצם זה שזה העסק שלו הוא כבר מחובר לדבר.

אבל יתר על כן, לא רק שיתעסק אלא **וכשישיגו - יהיה נהנה רק מיגיע כפיו וחלקו מכל עמלו**, במשל בשר ודם שהאדם עמל לפרנסתו ומשלמים לו בסוף החודש, בדר"כ משלמים לו ממון ממקום אחר, ישנה הבחנה באשה למשל שאומר לה צאי מעשה ידיך ממזונתיך, משלך את מקבלת בעצמך, ועל זה הדרך בכהן שעבד משלמים לו מתוך מעשה ידיו של עצמו. אבל יסוד התשלום של הבריאה בעולם הגשמי בנוי באופן שפועל פעולה ומשלמים לו ממה שמשלמים לו, כדין פועל. אבל כאשר האדם עובד את הבורא יתברך שמו מהיכן משלמים לו, הגדרנו שהעבודה היא להשלים את החסר, והתוצאה ממה שעושה היא להשלים את החסר, אזי היכן השכר נמצא, בתוך מה שהוא עצמו עושה. זה לא בעלמא שהקב"ה משלם לאדם, אלא באיזה באופן הקב"ה משלם לאדם, מתוך העמל שלו עצמו. כאן בהאי עלמא לדוגמא יש דין של אומן קונה בשבח כלי, אז הוא קונה את עצם מה שהוא עצמו עשה, אבל כאן זה הרבה מעבר לכך, השכר שהאדם קונה מהיכן הוא מקבל את אותו שכר, ממעשיו של עצמו הופך להיות מציאות השכר.

לפי זה נבין יסוד עצום, אדם שחי חיים שמה שהוא מחפש זה דברים שנמצאים מחוצה לו, לשון הרמב"ם, לא בדברים שמחוץ לאדם שוכן האושר, אלא בתוך הלב פנימי שם מקום העונג. יש כאן עומק נפלא לחיים, רוב בני האדם עסוקים במה שנמצא בחוץ ולא מה שנמצא בתוכם, כמובן שזו לא מעלה יתירה, בלשון חז"ל זה נקרא, שלשה דברים מוציאים את האדם מהעולם, כוונת הדבר שמוציאים אותו מהפנים שלו לחוץ. אבל היכן עומק החורבן של כך, כיוון שכל העבודה היא להשלים את עצמו בתוכו, ומהו כל השכר, השלמות שהוא השלים את עצמו בתוכו, אזי אדם שעוסק מבחוץ היכן עוסק - הפוך מכל מציאות החיים. זה לא רק חסרון של מעלה שהוא לא קנה, כל מציאות החיים היא הפנים שנמצא בתוכו, לשם צריך להגיע.

אבל זה החלק של השלמות שמשלים את עצמו, והזכרנו שיש שני סוגי שלמויות, שלמות אחת שמשלים את עצמו במדרגתו שלו האדם השלם, והשלמות השניה התבטלות לאין סוף ברוך הוא, ואז השגת השלמות שלו יתברך שמו, זה מה שהרמח"ל מסיים ואומר, מה יהיה שכרו, **שכרו - שהרי סוף סוף הוא יהיה המושלם, והיה מתענג בטובה לנצח נצחים**, מכח מה הוא מתענג בטובה לנצח נצחים, הוא דבק באין סוף שאין לו סוף, אזי הוא דבק בנצח נצחים.

לפי זה נבין עד השתא בס"ד את עומק העבודה של האדם, האדם נברא חסר על מנת להשלים, שני סוגי השלמויות שהוזכרו, שלמות של האדם בתוך עצמו, ושלמות ע"י התדבקות, התבטלות, והתכללות בו יתברך שמו. עבודת האדם להשלים את עצמו מתוך עצמו, ואז מה שהוא עמל בו והשכל שהוא מקבל, הוא מיניה וביה, בלשון הנפש החיים זה נקרא, שכר מצוה, מצוה, השכר של המצוה היא עצם המצוה עצמה, בתוך המצוה עצמה נמצא שכר המצוה. על ידי כן האדם זוכה להגיע לשלמות של עצמו, והשלב הבא הוא עולה, דבק, מתבטל, ונכלל בבורא יתברך שמו, ואז מונח עומק השכר של הלעתידי לבא. ומהו עומק השכר של לעתידי לבא, להגיע לשלמות של עצמו ולהתבטל מתוך אותה שלמות אליו יתברך שמו. זה נקרא עומק מדרגת העונה.

איך לאדם יש כח להשלים את עצמו מתוך עצמו, במשל בעלמא של עולם גשמי, אדם חסר לו ממון הוא עובד ומביא ממון מבחוץ, אבל בעולם הפנימי זה בנוי שאין הדבר מתברך אלא מתוך עצמו, מהיכן הברכה שלו, כל אדם שנברא, הוא נברא שלם או חסר, חסר. בהגדרה יותר מדוייקת, בכח הוא נברא שלם, ובפועל הוא נברא חסר. זה העומק של כל חלקו בתורה שקיבל אותה מהר סיני, כל חלקו שהוא צריך ללמוד בגלגול זה הוא קיבל ממעי אמו, בא מלאך ומשכחו שיוצא לאויר העולם, אז בבכח מונח בו הכל, בפועל יש בו חסר, אז מהי עבודת ההשלמה של החסר, לא לקנות מבחוץ חסר, אלא העבודה היא להוציא את הכח לפועל, לכן השלימות באה מתוך האדם עצמו. ויתר על כן שהוא דבק בבורא יתברך שמו מהיכן מגיעה הדביקות בבורא יתברך שמו, לא משום שה' בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דבריך מועטים, ולכן הוא בטל לבורא יתברך שמו, זו תחילת העבודה, אבל שם עדיין אין את השכר, אלא היכן השכר, כי מהיכן האדם נברא, בניס אתם לה' אלוקים, כביכול הבן מגיע מהאב עצמו, אז מהיכן השורש שלנו, מאמיתת הימצאו, שאני בטל אליו להיכן אני בטל, לשורשי עצמי, והשכר הוא מיניה וביה בתוך עצמי, זה נקרא שה' שוכן בלבם של ישראל, צור לבבם וחלקם הוי"ה לעולם, קב"ה ליבן של ישראל, זה התבטלות לפנים. הוצאה מהכח לפועל של השלימות שלי זה מתוך עצמי, והתבטלות לשורש שלי, מדגשים שלי, כל אחד שלו, שזה הקב"ה, שם מונח עומק נקודת השכר. זה נקרא בלשון רבותינו עבודה פנימית, מדוע היא פנימית, לא הכוונה שהיא לא חיצונית משום שלא עושים אותה ברחובה של עיר, אלא היא נקראת כך משום שכולה בנויה על המהלך הפנימי של החיים, זו תפיסה של פנים, הוא מוציא מהכח לפועל של מה שנמצא בפנים, הוא דבק לשורש שלו שנמצא בתוכו, זה עומק תכלית עבודת האדם כאן בעולמו, עולם של בורא עולם.

שאלות:

ת. עד היכן האדם יכול להגיע. ת. עד האין סוף ברוך הוא. ש. אבל זה רק כלי מסויים, אדם שנגזר עליו להיות כך יהיה כך. ת. יש שורשי נשמות שחוקקות בכסא הכבוד, ובדקות יותר מכך, ושם כל אחד יש לו את חלקו שלו, ושם מתגלה האין סוף ברוך הוא, מה הכלי, זה הגבולות שלי, אבל מה יתגלה לתוכו, האין סוף ברוך הוא, וזה אור גלוי לכולם. רק שכל אחד מחוי באמצע ואמרי זה ה' קוינו לו, כל אחד מהחלקו שלו, משורשו שלו, רואה את התגלות הבורא יתברך שמו, בכליו וגבולותיו שלו, ובלשון המדוייקת יותר, בשורשי הנשמה שלו, לתוכה מתגלה אין סוף ברוך הוא, וזה הכרת הבורא יתברך שמו בשלימות.

ש. ולמשל האדם יכול להגיע למדרגת משה רבינו?

ת. כמו שמאריך ר' אלחנן בהקדמה לקובץ הערות בשם החפץ חיים שמבאר דברי הרמב"ם שאומר שאדם יכול להיות כמשה רבינו, ואומר שאין כוונת הדבר כמשה רבינו ממש, כי הרי יש לו שורש נשמה אחר ומשה רבינו היא נשמה כללית וכל אחד מאיתנו היא נשמה פרטית, אבל למדרגה של דעת שהיא מדרגת משה, לשורש הדעת שלי עצמי אני יכול להגיע. יש את הדעת הכוללת שהיא משה רבינו, ויש את הדעת הפרטית של כל אחד, זה נקרא מעין משה רבינו.

ש.

ת. שום דבר בבריאה ראשית כל לא קורה לבד, איך עושים זאת זו סוגיא רחבה מאד של עבודה, כרגע נתבאר מה הם יסודי מהות העבודה, אחרי זה יש את השלבים איך עושים זאת. יש מדרגות לפנים מן מדרגות בדביקות בבורא יתברך שמו, כל מצווה שהאדם עושה זה נקרא צוותא לבורא יתברך שמו, יחיד שעוסק בתורה שכינה עמו. יתר על כן עשרה שעוסקים בודאי שיש יותר גילוי שכינה. בכל מדרגה של קדושה יש הארה מהבורא, אבל דביקות בשלימות של הבורא זה רק בהתבטלות המוחלטת. כאשר האדם מגיע לנקודה של עצמו שם עומק נקודת, כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו, ומה עומק בכך, שאז הוא הופך אבק ואפר מוחלט או שלם, וזה העומק לא קם כמשה שיידעו פנים בפנים, והאיש משה אבל עניו מכל האדם, שהוא הגיע לשלימות העצמית שלו שם עומק מדרגת הענוה. ואם שם האדם נופל בדיוק בנקודה הזו, זה הופך להיות עבודה זרה. עומק הענוה היא, שהגעתי לשלמות של עצמי שם שלמות הענוה, כל זמן שלא הגיע לשלימות עצמו אין שלימות הענוה, שאני כ"כ שלם שם עומק הענוה קיימת.

ש. איך אפשר לגלות מהו חלק האדם בתורה.

ת. שאלת השאלות שכל אברך בר דעת שואל את עצמו, ויתר על כן בחור טיפה מתבונן שואל את השאלה הכי בסיסית שיכולה להיות, ואוי לו למי שלא שואל, והתשובה בלשון מאד כללית היא כך, יש את הנטייה החיצונית של נפש האדם שבתחילת דרכו הוא הולך לפי מה שליבו נוטה, כנקודת פתח של התחלה, אבל הוא יודע שזה רק פתח קטן שהוא לא מגיע לעומק נקודת האמת, ולהגיע באמת לחלקו באוריייתא, צריך לעסוק בתורה לשמה, וכשהוא יעסוק בתורה לשמה הקב"ה יכוון אותו לחלקו. בלשון עמוקה, הסיבה שהאדם לא יודע מה חלקו כי יש ערלה שבלב, וכשעוסק בתורה לשמה אזי מתגלה טהרת הלב, וכשם שהאדם בגשמיות מרגיש האם הוא אוהב את האוכל הזה או האוכל הזה, וכי הוא שואל את אמא שלו מה הוא אוהב, הוא מכיר את חלקו שלו, אותו דבר צריך להיות גם בעולם הפנימי, רק מדוע האדם לא מרגיש את חלקו שלו, כי

הערלה מסתרת, שהוא יסיר את הערלה אז הוא ידע היכן חלקו שלו, וזה עומק תורה לשמה, ואז הוא מגיע לתן חלקנו בתורתך.

ש.

ת. נחמד את שאלתכם, וזה מתחלק לשני חלקים, יש אופן שבמה שהאדם שלם הוא דומה לבורא והבורא יכול להתגלות בו, והשלב אחרי זה היותר גבוהה, הענוה שהזכירו, זה הביטול לבורא, ואז הוא בטל ומתגלה השלימות של האין סוף כמות שהוא. יש אופן של אור וכלי שהאור לפי הכלי, והאור השלם של הבורא מתגלה בשלם של האדם, ויש אופן שאור וכלי מאיר לפי האור, כי הכלי בטל לאור, כלי מלשון כלות, ואז כאשר האדם מבטל את עצמו לבורא מתגלה השלימות של הבורא מדין האור ולא מדין הכלי.

ש. מהו הביטול הזה.

ת. בלשון כללית מאד, היא הנקראת ענוה, אפשר להפסיק את הדעת תבונות וללמוד את פרק הענוה במסילת ישרים, סוגיית הענוה היא אחת מהסוגיות הקשות שישנם, לא רק לעבוד ולהשיג אותה, אלא להבין מהי ענוה, רוב בני אדם אומרים מה פירוש מהי ענוה, שאני יהיה עניו. ענוה זו סוגיא רחבה, יעוין במסילת ישרים בעומק, ובמפרשים שביארו את המס"י בפרקי הענוה, ושם מוגדר בעומק מהי מהות הענוה.

- [\[ספר דעת תבונות\] 1\]](#)

Source: <https://bilvavi.net/shiur/יד-משיג-יסוד-יב-003-משיג-תבונות-003>

Links

[1] <https://bilvavi.net/daas.tevunos>